

Cultura

Albert Salvadó, escriptor

“Una història com aquesta t’arriba una vegada a la vida: a mi me l’ha canviat”

Vet aquí el projecte més insòlit de la llarga i prolífica trajectòria de l'autor d'“El mestre de Kheops”: relatar la història real d'Evarist Rogel, que als 4 anys va tenir un accident de trànsit i a qui els metges havien desnonat, però que contra pronòstic té avui, 30 anys després, una vida digna i autònoma. Ho explica amb la mare del protagonista, Anna Tohá, a “El ball de la vida” (Metemora), el 15 de març a les llibreries.

A. Luengo
ANDORRA LA VELLA

Una qüestió prèvia: ‘El ball de la vida’ és... ¿llibre-testimoni? ¿llibre-denúncia? ¿llibre d'autoajuda?

El plantejament és molt clar: el discapacitat ha sigut durant molt de temps un element invisible a la societat. Es tracta de donar-li visibilitat per “normalitzar-lo”. Aquest llibre pot servir d'ajuda a gent que passi per una situació similar, perquè s'adonin que no estan sols. Amb l'afegit que el de l'Evarist és un cas absolutament insòlit.

¿Per què?

En el moment de l'accident tenia 4 anys. El donaven per mort. Tota la família s'embarca llavors en una lluita per aconseguir que aquesta criatura arribi a tenir una vida digna. I es produeix el miracle: un nen que era un pur titella, incapaç d'aixecar els braços, de mantenir el cap dret, de caminar, de parlar, és avui un noi que té una vida digna; amb seqüeles, però digna, autònoma: ha estudiat batxillerat, parla, camina, juga al futbol, es relaciona estupendament... Potser no sembla res d'extraordinari, però és que l'havien desnonat!

¿Miracle, diu?

No tenim ni idea del que la natura, tota sola, és capaç de fer. El cas de l'Evarist n'és un exemple, i els mateixos metges que el van tractar ho admeten. A més, el seu cas es coneix en la literatura mèdica i ha ajudat altres pacients: a partir d'ell, als accidentats que han de ser intubats per respirar els retiren la intubació al cap d'uns dies i els practiquen una traqueotomia per evitar danys a les cordes vocals i al coll.

¿Quin és el periple d'Evarist?

Després de passar uns mesos ingressat a Tolosa i Barcelona,

MAXIMUS

“

Es tractava de donar visibilitat al discapacitat per “normalitzar-lo”

L'Evarist el donaven per mort però hi va haver miracle: avui té una vida digna

torna a Andorra i primer l'escolaritzen a l'escola Meritzell; després ho intenten a l'Escola Espanyola d'Encamp però no l'accepten, i al final aconseguix entrar a l'Escola Andorrana, gràcies —per cert— a Jordi Aúsàs, que era el director. A partir d'aquí comença de veritat a integrar-se a la societat.

Demana al pròleg que el llibre no s'interpreti com una

denúncia. ¿Hi va haver incomprendiments, insensibilitats, negligències?

En el moment que la família va decidir endur-se'l de Tolosa a Barcelona, els metges deien que no aguantaria. Va haver de ser una ambulància andorrana la que es desplaçés fins a Tolosa. No la deixaven entrar a urgències perquè allò era un vehicle no autoritzat. Van haver d'agafar l'Evarist en braços enmig d'una nevada i portar-lo al cotxe.

¿Hi ha un dolent, en aquesta història?

No, però de vegades les coses es compliquen perquè no som capaços de dir: “Ho sento, no en sé més; m'he equivocat.” Hi ha moments de gran duresa, però és just el contrari d'un llibre-denúncia: és un cant a l'esperança. La d'una família unida que lluita per sortir-se'n i que a força de voluntat, de constància i de fe se n'acaba sortint. Coneixia la trajectòria d'Antoni Rogel, el pare, al capdavant de l'FC Andorra. Però no la seva peripècia familiar. Per a mi va ser una

descoberta, i puc dir que aquest llibre m'ha canviat la vida.

¿Un moment especialment dramàtic?

Després de l'accident, l'Evarist no podia caminar; s'arrossegava. Un dia, la seva mare sent com mormola. Se li acosta i li pregunta: “¿Què mormoles, Evarist?” I ell diu com pot: “Jo caminaré, jo caminaré.” Estem parlant de la lluita descomunal de tota una família i de la voluntat formidable de l'Evarist, que es va proposar arribar-hi, i hi va arribar.

¿Quina relació tenia amb la família Rogel?

Érem veïns, ens coneixíem i ens vam fer amics quan un dia, ara fa dos anys, l'Anna em va portar el manuscrit. L'havia escrit a raig, però allí hi havia una història com una casa de pagès. I em va proposar d'escriure-la junts. S'ha de dir que ha tingut una valentia extraordinària d'explicar tot el que ha explicat.

La primera vegada que es-

criu per encàrrec, si es pot dir així, i a quatre mans.

Per a mi ha significat una experiència única: és la primera vegada que puc assegurar un personatge al davant i fer-li preguntes, contrastar-ne pensaments i sentiments: ni amb Atila, ni amb Kheops, ni amb Jaume I ni amb Alí Bey. Amb cap ho havia pogut fer!

¿Què n'ha tret, literàriament parlant?

El meu pare sempre em deia: “Algún dia hauries d'escriure sobre Andorra.” Però per fer-ho necessitava una història universal, que funcionés igual aquí que a l'altra punta del món. Això és el que m'oferia la història de l'Anna: uns fets que passen a Andorra, protagonitzats per gent del país però amb dimensió universal. Perquè, com diem en un moment del llibre, les llàgrimes són sagrades, aquí i a la Xina.

Fa cinc anys d'Obre els ulls i desperta, l'última novel·la. ¿No troba a faltar la ficció?

Tenia una novel·la entre les mans, hi estava treballant quan em va caure la història de l'Evarist, i ho vaig aturar tot perquè una història com aquesta t'arriba una vegada a la vida.

Si en diem llibre-reportatge, ¿l'encertem?

Més que una crònica, hem donat la volta a la truita per muntar la història com una novel·la. Els fets són reals, però amb estructura d'una novel·la de misteri: la història comença deu anys després de l'accident, a Tolosa, amb l'Evarist al quiròfan, en una operació a vida o mort. I va tirant cap enrere i cap endavant, fins que el passat i el present s'ajunten en el desenllaç. Es tracta que el lector no pugui deixar de llegir fins a conèixer-ne el desenllaç. I crec que ho hem aconseguit. Com l'Evarist.